

Temná skála pohltila záblesky cyklistických svítilen téměř dokonale. Jen pomalu a opatrně se šineme kolem skalních výčnolků po okraji vozovky. V neosvětleném tunelu je tma totální. Chybí tu odrazky i bílá čára a není podle čeho držet směr. Ve světlech bicyklů, které sotva dosvítí na cestu, není poznat, kde končí černá vozovka a kde začíná černá skála. Vždy jen šustění šterku na okraji upozorní na to, že právě opouštíte silnici.

Strastiplná cesta do norského Urnes byla zbudována teprve před několika málo lety a její stavbě předcházelo zvažování mnoha pro i proti. Proti stavbě mluvila obava z přílišného návalu turistů. Jako nejzávažnější argument „pro“ byla možnost zásahu hasičských sborů v případě požáru. Silnice již stojí, ale do Urnes většina návštěvníků stále připlouvá lodí. A vědí proč.

Silnice do Urnes není totiž cesta, je to koží chodník. To zahnete u hotelu ve Skjolden mezi domy a pak se vydáte dál po břehu Lusterfjordu. Za třemi dlouhými tunely, dvěma vodopády, šesti zátokami a asi třiceti kilometry stojí kostel jako vystřižený z pohádky. V místě, kde skalní stěny jakoby ustoupily od vodní hladiny fjordu, stojí na strmém břehu opravdový dřevěný zázrak.

Nejstarší dřevěný norský kostelík

Urnes je nejstarším dochvalým dřevěným kostelem v Norsku. Odráží stavební tradice z doby, kdy se mezi pohanskými Vikingy začalo šířit křesťanství. Byl postaven kolem roku 1130 až 1150 na východní straně Lusterfjordu, na místě, kde stála již kdysi starší stavba. Části předchůdce dnešního kostela byly použity i pro stavbu novou. Z tohoto pohledu je nejzajímavější severní portál kostela. Pozornému pozorovateli neujde, že tento portál byl původně používán v kostele, jehož stěny byly asi o 80 cm vyšší, a při stavbě současného chrámu v Urnes byl nahoře i dole otesán a zkrácen.

Urnes

Snímek: Lumír Pecold

K našemu překvapení je kostel vlastněn soukromou Společností pro ochranu starých norských památek – a nikoliv církví. Zelený, nakrátko sestříhaný trávník, šedivé náhrobní kameny, modrá obloha i jantarově hnědý kostel se odrážejí v klidné a nazelenalé hladině fjordu, lemované vysokými horami.

„Co byste dělali, kdyby tady začalo hořet?“ ptám se našeho průvodce a ukazují na těch pár okolních chalup.

„Nikde jsem tu neviděl ani hasicí přístroj,“ dodal jsem ještě pod dojmem jakéhosi

hasičského školení zasutého někde v mé paměti.

„Oheň, to je asi největší nebezpečí, které kostelu hrozí,“ souhlasil se mnou sympatický muž ve středních letech s nevyslovitelným norským jménem. Proto byl již roku 1967 vypracován systém ochrany proti ohni. Jeho součástí je podzemní bunker s nádrží na vodu. Je zaplněna vodou pod tlakem a vždy připravena začít hasit. Kostel sám je prošípikován dráty signálního zařízení, které je napojeno na čidla vně i uvnitř. Při zvýšení teploty nebo zaregistrování kouře se automaticky spustí

vodní rozprašovače, sirény zburcují vesnici a na požární stanici se automaticky ozve hlášení. Protože voda by v rozvodném zařízení zamrzala, jsou trubky naplněny stlačeným vzduchem. Voda se do trubek nemůže dostat, aniž by byl spuštěn aspoň jeden rozprašovač.

„A co červotoč, brouci, houby, plísňe? Jak to, že ten kostel vydržel skoro devět set let?“

„Na dřevokazný hmyz byly používány postřiky insekticidem, avšak zjistilo se, že ty poškozují malované části zdi a vybavení. Proto bylo rozhodnuto použít plynování. Při té práci bylo největším problémem utěsnit budovu. Celý kostel se musel neprodyšně zabalit do igelitu a pak teprve napustit plynem. A například právě tady v Urnes je moréna, na které kostelík stojí, tak porézní, že k jeho ošetření bylo zapotřebí dvojnásobné množství plynu, než se původně odhadovalo. Zbytek utekl podlahou a hromilou mezi kameny.“

Stave – vertikální sloup

Ve středověku bylo v Norsku určitě více než tisíc obdobných „stave“ kostelů. Velká část z nich byla stržena v 19. století a do dnešních dnů se jich dochovalo pouze dvacet devět. Jejich společné pojmenování je odvozeno od shodné konstrukce staveb. „Stave“ je název pro vertikální sloup, takže „stave“ kostel znamená, že jeho hlavní nosnou konstrukcí jsou kmeny nastojato. Tyto vysoké sloupky tvoří hlavní nosnou část komplikované konstrukce stavby a zároveň ohraničují hlavní loď jako centrální část chrámu. Tento vysoký prostor je pak obklopen postranními loděmi, tvořenými jakýmsi přístěnky na všech čtyřech stranách. Jejich zdi jsou tvořeny pravoúhlými rámy s vertikálně uloženými deskami, které vyplňují volný prostor mezi konstrukcí stěn. ●

Lumír Pecold

Základní informace

Urnes Stave Church byl zapsán do seznamu UNESCO v roce 1979 a nachází se v západní části Norska na východním břehu Lysterfjordu. Dřevěný roubený kostel je přičítán k tzv. sogneskému typu, který se vyznačuje 14 až 20 svislými sloupky neboli stěžni. V norské architektuře dřevěných

kostelů ještě existuje typ valdreský, který má konstrukci se čtyřmi sloupky a pak také typ numentalský s pouze jedním centrálním stěžněm.

Kompletní Seznam světového dědictví UNESCO v češtině: www.ingema.net rubrika WH UNESCO.